

ПРОБЛЕМИ МЕДІАОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Якісна підготовка фахівця сьогодні передбачає досягнення у процесі навчання належного рівня інформаційної культури. Це актуалізує проблему інформаційної підготовки у системі професійної освіти, яка має включати два компоненти: інформаційне навчання й інформаційне виховання, спрямовані на розвиток особистості. Нині проблема інформаційного навчання у ПТНЗ, в основному, вирішується на рівні забезпечення комп'ютерної грамотності випускників. Що ж стосується інформаційного виховання, то йому практично не приділяється увага, хоча важливість його не менш значуща [2].

Засоби масової інформації сьогодні суттєво впливають на соціалізацію особистості: пізнання світу, інших країн, різних понять і категорій, з якими вона зустрічається. Телебачення давно вже стало головним каналом інформації про соціально-політичне й економічне життя, а також центральним вектором культури. На початку ХХІ ст. швидкісний Інтернет активно конкурує з ТБ, нарощуючи свою аудиторію. Водночас ці потужні засоби масової інформації виявили непідготовленість суспільства, передусім молоді, до сприйняття як змісту інформації, так і технічних прийомів, засобів і способів її опрацювання. Небезпека неконтрольованого розповсюдження інформаційних технологій полягає в незахищеності від сторонніх негативних впливів на індивідуальну та колективну свідомість і підсвідомість (напр., «25-ий кадр»), метою яких є пропаганда зразків масової культури, культу насильства, деградація духовних і моральних цінностей [5, с. 165]. Сучасна людина живе у світі, переповненому повідомленнями про насильство й агресію, які проникають в освітнє середовище, масову культуру, індустрію розваг, широке суспільне оточення. Серед чинників, що сприяють розвиткові цих явищ, є демонстрування насильства в мас-медіа. Швидкий розвиток електронних засобів комунікації (телебачення, комп'ютерні ігри, відео, Інтернет) спонукає науковців виявляти зв'язок між темами, які демонструють медіа, і поведінкою різних верств суспільства.

Потенційні можливості мережі Інтернет надзвичайно широкі, але їх застосування може мати потужний негативний ефект, нашкодити здоров'ю, фізичному, психологічному, інтелектуальному розвитку учнів і студентів. На думку соціологів, під впливом аудіовізуальних і мультимедійних програм у підлітків від початку 80-х рр. ХХ ст. формується гедоністичне та бездумне сприймання повідомлень з медіа-джерел. По суті, вони перебувають у власному світі, обмеженому улюбленими телепередачами, відео та комп'ютерними іграми, а тому загрозою, яку несуть медіа, є проблема масового ескапізму [7, с. 84].

Для певної частини молоді засоби ІКТ виконують, на жаль, лише розважальну або релаксаційну функцію. Занурюючись в інформаційний, віртуальний світ, вони не вдумуються у зміст повідомлень, неспроможні оцінити, проаналізувати та критично осмислити величезний інформаційний потік. Це призводить до поступового зниження потреби отримувати знання, спілкуватися, духовно та естетично збагачуватися.

На жаль, структуру пропонованої мас-медіа інформації визначають закони комерції. Якщо деформація дійсності дозволяє затримати увагу глядача, виробник, не вагаючись, вдається до цього. Незалежно для якої вікової категорії призначене комерційне медіа-повідомлення, як правило, у ньому переважають споживацькі, егоїстичні цінності. Науковці небезпідставно стверджують, що засоби масової інформації можуть використовуватися і використовуються з метою маніпулювання психікою і свідомістю [6]. Суперечливість процесу інформатизації ставить перед освітою таке вкрай важливе завдання, як забезпечення гуманістичної спрямованості соціальних процесів з метою подолання можливої глобальної деструкції духовності. У професійній освіті має відбуватися оцінювання та корекція ціннісних орієнтирів особистості.

Найбільш гостро питання впливу ІКТ на психіку людини та попередження його негативних наслідків постає під час використання мережевих технологій. Слід розуміти, що надлишок інформації так само обеззброює людину, як її недостатність і невчасність. Тому необґрунтоване використання ІКТ у навчальному процесі може виявитися не лише не ефективним, а навіть шкідливим

для розвитку здібностей учня [3, с. 376]. Глобальні телекомунікації в цілому сприяють розвитку інтелекту, мислення, лаконічності, логіки у вираженні точок зору, творчого підходу до розв'язання проблем. Однак специфічна ознака впливу Інтернету на молодь – хаотичність і фрагментарність подразників та інформаційних блоків, неможливість формування на цій основі потрібного обсягу продуктивної компетентності, зокрема фахової. У цій ситуації лише досвідчений педагог є гарантом системності й цілісності навчання.

Зі стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій виникла величезна кількість проблем щодо розуміння прав і свобод громадянина в інформаційній сфері. Відсутність у користувачів Інтернету культури та елементарних навичок правильної роботи в мережі створює проблеми психологічного і соціального характеру. Навіть на найбезневинніших Інтернет-ресурсах на молоду несформовану особистість очікують безліч загроз. У глобальній мережі одночасно з поширенням культури і знань відбувається «промиванням мізків», ведуться інформаційні війни, високоякісна інформація поєднується з наклепом і дезінформацією, комп'ютерними злочинами і порнографією.

Рівень сучасних засобів масової комунікації та специфіка їх впливу на особистість доводять, що медіа – глобальний феномен, явище, яке має вагомий і всебічний вплив на особистість та освітнє середовище [1, с. 11]. Активне включення в масові комунікаційні процеси є важливою особливістю життя сучасної людини. Будь-яка інформація, що транслюється аудіо-, теле-, радіо-, відеоканалами, тим чи іншим чином впливає на аудиторію, оскільки спрямована на максимальне збудження емоцій і почуттів. Тому одним із пріоритетних педагогічних завдань є медіа-освіта особистості, яка передбачає формування здатності розуміти вплив різноманітних засобів масової інформації, самостійно оцінювати сприйняту інформацію.

Сучасні медіа вимагають високого рівня абстрактного мислення, швидкості реакції, готовності до постійного підвищення рівня освіти. Це означає появу нової культури організації, управління й праці, нових норм сприйняття й використання

інформації, до яких слід підготувати майбутнього фахівця. Для того, щоб учні навчилися відрізняти реальність від тієї інформації, яка подається Інтернетом, телебаченням та іншими мас-медіа, педагоги мають використовувати засоби комунікації в навчальному процесі в дидактично доцільних, диференційованих співвідношеннях з іншими дидактичними засобами, вмонтовуючи нові технології в традиційні дидактичні прийоми і технічні засоби навчання. Для формування медіа-компетентності особистості слід використовувати спеціально розроблені медіа-проекти, метою яких є навчання учнів розпізнавати і правильно сприймати рекламу, донести до їх свідомості гіперболізовані ознаки та пояснити мету її демонстрування. Завдання педагогів – навчити учнів самостійного опрацювання, диференціації, оцінювання й систематизації інформації.

До базових цілей медіа-освіти у ПТНЗ належать: розвиток комунікативних здібностей учнів; формування критичного мислення; навчання сприймати інформації, перекодовувати візуальний образ у вербальну знакову систему; оцінювання якості інформації, вироблення вмінь вибирати достовірну інформацію з мас-медіа; підвищення загальнокультурного рівня особистості. Пропонується така послідовність етапів медіа-освіти:

- 1) опанування технічних засад сучасних медіа;
- 2) навчання сприймати інформацію з екрану;
- 3) навчання оцінювати якість інформації;
- 4) формування в учнів критичного мислення;
- 5) навчання емоційного сприйняття сучасної медіа-культури;
- 6) розкриття технології створення та інтерпретації інформації;
- 7) творчість за допомогою медіа.

Передусім медіа-освіта в ПТНЗ орієнтована на розвиток загального інтелектуального рівня майбутнього фахівця. Робота з телекомунікаціями дозволяє сформувати комунікаційні навички, аналіз мультимедійної інформації сприяє критичному мисленню та навчанню грамотно оцінювати якість і вірогідність інформації. Художній аналіз відеопродукції, обговорення творів екранного мистецтва підвищує загальнокультурний розвиток особистості.

У процесі інформаційної підготовки майбутніх фахівців необхідно сформуванати вміння:

- орієнтуватися в сучасному медіа-просторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації;
- розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати та оцінювати медіа-повідомлення;
- розшифровувати та використовувати закодовану в медіа-повідомленнях інформацію;
- знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації;
- розрізняти та застосовувати методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа.
- збирати, обробляти, зберігати та передавати інформацію з урахуванням пріоритетів професійної діяльності;
- самостійно створювати медіа-повідомлення в галузі професійної діяльності [4, с. 18].

Короткий медіа-освітній курс доцільно включити у варіативну складову загальнопрофесійної підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ різного профілю. Оскільки мас-медіа активно включаються в освіту, змінюючи навчальні технології та зміст навчально-виховного процесу, викладачі зобов'язані мати розвинуті методичні навички роботи з мультимедіа. У цьому контексті завдання педагога полягає не лише в тому, щоб оволодіти всіма доступними медіа, а й у тому, щоб організовувати для учнів середовище, яке сприяло б спільному пізнанню нових можливостей. У зв'язку з безперервним оновленням і зміною технологій, особливо в галузі програмних засобів, викладач і майстер виробничого навчання має бути готовим опановувати мультимедійні технології професійної підготовки.

1. Васянович Г. П. Медіаосвіта : зарубіжний і вітчизняний досвід / Григорій Васянович // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2007. — № 2. — С. 11—21.

2. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя / Р. С. Гуревич, В. В. Атаманюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики

навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. — К. ; Вінниця : ДОВ «Вінниця». — 2003. — Вип. 3. — С. 8—13.

3. Жалдак М. І. Педагогічний потенціал інформатизації навчального процесу / М. І. Жалдак // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992 — 2003 : зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України. — Ч. 1. — Харків : ОВС, 2002. — С. 371—383.

4. Литвин А. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки / Андрій Литвин // Педагогіка і психологія професійної освіти. — 2009. — № 4. — С. 9—21.

5. Маклаков Г. Ю. Медико-біологічні аспекти дистанційної освіти / Г. Ю. Маклаков // Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики. — Т. 3. — Кривий Ріг : Вид. відділ НМетАУ. — 2002. — С. 161—165.

6. Почепцов Г. Г. Информационные войны / Г. Г. Почепцов. — К. : Ваклер, 2001. — 576 с.

7. Робак В. Медіа-педагогіка : аналіз інноваційного зарубіжного досвіду / Робак Володимир // Діалог культур : Україна у світовому контексті : Філософія освіти : зб. наук. пр. — Львів : Сполом, 2002. — Вип. 8. — С. 70—92.